

staatsburgerschap plus een boerderij met ca. 30 ha grond; twee jaar dienst en dan het Duitse staatsburgerschap plus 'een goede betrekking'; en een half jaar dienst en dan herplaatsing in het vroegere beroep¹ ('met mogelijkheid om bij te tekenen').

Wie die drie mogelijkheden afwees, kon naar Nederland terugkeren.

Een en ander was vooral voor de aan Mussert verknochte NSB'ers die zich gemeld hadden, een bittere teleurstelling. Aan die NSB'ers bleek bovendien dat de Duitse officieren of onderofficieren met wie zij in contact kwamen, als regel van een diepe minachting jegens Nederland vervuld waren. Daaraan ergerde zich ook de kleine minderheid onder die eerste Nederlandse vrijwilligers die al in de zomer van '40 'Grootgermaans' dacht - en die minderheid ging zich bovendien spoedig ergeren aan haar landgenoten. '60% van de Hollanders is', schreef eind augustus '40 een dier Nederlandse SS'ers-*avant la lettre* aan Rost van Tonningen,

'hoogstens *later* als doodgewone soldaten te gebruiken. Dit is een bende avonturiers, onbruikbare, in de maatschappij mislukte, vervelende kerels die de hele dag kankeren en de dienst ontlopen. Velen van hen gaan er na zes maanden gelukkig uit, ongeveer 50%, doch ook de rest moet weggewerkt worden. . . . Van de overige 40% zijn er hoogstens 10% goed. Hieronder verstaan we dan dat zij de idee begrijpen of althans willen begrijpen. De overige 30% zweren bij Mussert, Dietsland, willen bijv. onder geen voorwaarde tegen Engeland vechten, groeten alleen maar met 'Houzee!', enzovoort.'²

Een maand voor dit beeld vastgelegd werd, was van de eerst-aangekomenen al meer dan de helft naar Nederland teruggekeerd. Anderen hadden dit voorbeeld gevolgd nadat Himmler in een toespraak op 21 augustus nog eens uitdrukkelijk op die mogelijke terugkeer gewezen had. Het restant dat bleef, kreeg, voorzover het tot de *Waffen-SS* wilde toetreden, een harde militaire opleiding die geheel op het aankweken van *Kadavergehorsam* gericht was; er deden zich daardoor enkele gevallen van zelfmoord voor en de NSB'ers onder de recruten gingen zich in hun recalcitrantie vermaken met 'het verbasteren van Nederlandse en Duitse liedjes, bijv. het liedje 'Het regiment van Mussert dat voelt zich zwaar verneukt' en '*wär' nur mein Vaterland, mein Holland, frei!*', welk gezang dan steeds woede-uitbarstingen der Duitse kamergenoten ten gevolge had.'³

¹ Rapport, 23 juli 1940, vermoedelijk van W. J. Heubel (Doc I-1539, a-2) en brief, 23 juli 1940, van B. v. d. L. aan de fam. W. (Doc I-993, a-1). ² Brief, 29 aug. 1940, van W. A. S. aan Rost van Tonningen (*RvT*, dl. I, p. 431). ³ G. A. S. Verslag (4 sept. 1947), p. 9 (Doc I-1517, a-2).